

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

ภาคเอกชนกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน
ด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อมตามแนวทาง
การพัฒนาที่ยั่งยืน

จัดทำโดย

นายสุพัฒน์พงษ์ พันธุ์มีเขาว์
รหัส 580339

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๓
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ภาคเอกชนกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อมตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

นายสุพัฒน์พงษ์ พันธุ์มีเชื้อ¹

บทคัดย่อ

ในท่ามกลางระบบเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนเสรีในกระแสโลกาภิวัตน์ ประเด็นสิทธิมนุษยชน ได้ทวีความรุนแรงและแพร่กระจายไปทั่วโลกเป็นผลให้ภาพความขัดแย้งระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการดำรงสิทธิของมนุษย์ในทางสังคมปรากฏอย่างคึกคักทุกวันบนโลกออนไลน์ ประเด็นปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนจึงไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป ทุกภาคส่วนซึ่งรวมถึงภาคเอกชนด้วย ต้องทบทวนบทบาทปรับเปลี่ยนกรอบความคิดของตนเองเพื่อร่วมกันแก้ไข ลดและขจัดความขัดแย้งดังกล่าว การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนจึงเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องทำ ไม่ใช่เรื่องที่จะควรจะทำอีกต่อไป ดังนั้น การดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จไม่ใช่เพียงเป้าหมายทางกำไรเป็นตัวเงินแต่ต้องมีความใส่ใจและความมุ่งมั่นในความรับผิดชอบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมตามหลักสิทธิมนุษยชนและแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนอีกด้วย นอกจากนี้ภาคเอกชนต้องสร้างค่านิยมหรือวัฒนธรรมรับผิดชอบต่อสังคมแก่บุคลากร เพื่อร่วมกันส่งเสริมสิทธิของชุมชนและสังคม และทำให้เกิดสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับหน้าที่ความรับผิดชอบต่อชุมชนสังคมที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ เพื่อการบรรลุเป้าหมายสูงสุด คือความสุขในการอยู่ร่วมกันในสังคมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคมได้อย่างยั่งยืนในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์อันเชี่ยวกราก

คำสำคัญ เอกชน สิทธิมนุษยชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน

¹ ประธานเจ้าหน้าที่บริหารและกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน)

บทนำ

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ระบบเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนของโลกในปัจจุบันนี้ เป็นการค้าแบบเสรีในยุคโลกาภิวัตน์² ซึ่งส่งผลให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของโลกขยายตัวได้อย่างรวดเร็วและเกิดการเปลี่ยนแปลงหลากหลายด้าน อย่างไรก็ตาม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วดังกล่าว ต้องแลกมาด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรม มลภาวะ ภัยธรรมชาติ ความไม่มั่นคงทางด้านอาหาร ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงทรัพยากร ตลอดจนการละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ดังปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนทั้งภายในและต่างประเทศอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาที่ผ่านมานี้

ในการทำโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ การประกอบอุตสาหกรรม การผลิตสินค้าหรือให้บริการ หรือการทำธุรกรรมทางธุรกิจใดๆ จำเป็นต้องใช้ปัจจัยการผลิต ได้แก่ คน เงินทุน วัตถุดิบเครื่องมืออุปกรณ์ และการบริหารจัดการ การได้มาหรือใช้ปัจจัยการผลิตในภาคเอกชน อาจมีผลกระทบต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม และอาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างภาคเอกชนและชุมชน ในบางครั้งเป็นประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม คำถามที่ท้าทายภาคเอกชน ก็คือ จะลดหรือขจัดความขัดแย้งดังกล่าวได้อย่างไร และจะอย่างไรให้เกิดความสมดุลระหว่างการประกอบธุรกิจเพื่อสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการอยู่ร่วมกันกับชุมชนอย่างสงบสุขและยั่งยืน

ก่อนตอบคำถามข้างต้น ผู้เขียนขอกล่าวถึงข้อสังเกตบางประการและสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย เพื่อความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน สภาพของปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน ประเด็นสิ่งแวดล้อมและความเกี่ยวข้องกับชุมชนในปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

ประการแรก คำว่า "สิทธิมนุษยชน หรือ Human Rights" หมายถึง สิทธิความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญ คือ คนทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทุกคนมีความเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติ ไม่เลือกเชื้อชาติ ศาสนา เพศ อายุ อาชีพ สถานะทางเศรษฐกิจสังคม สุขภาพ และความคิดเห็นด้านต่างๆ จึงเป็นองค์รวมแยกเป็นส่วนๆ ไม่ได้ และต้องพึ่งพิงกัน ทั้งไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้รวมทั้งเป็นสิทธิอันไร้ซึ่งพรมแดน ประชาชนแต่ละคนหรือกลุ่มประชาชนหรือประชาสังคมจึงย่อมเข้าถึง มีส่วนร่วม และได้รับประโยชน์จากสิทธิมนุษยชน และสามารถตรวจสอบสิทธิ รวมถึงมีการใช้หลักนิติธรรมในการกระบวนกรเข้าถึง มีส่วนร่วมและการรับประโยชน์ตามสิทธิดังกล่าว

ประการที่สอง สิทธิมนุษยชนเป็นเสรีภาพของมนุษย์ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด อย่างไรก็ตาม เสรีภาพอาจถูกจำกัดด้วยโครงสร้างอำนาจทางสังคมและการเมืองและกระแสของสิทธิมนุษยชน ดังข้อสังเกตของ ฌอง ฌาคส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ในงานเขียนเรื่อง "สัญญาประชาคม" (Social Contract)

² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมาย "โลกาภิวัตน์" คือ การแพร่กระจายไปทั่วโลก; การที่ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใด สามารถรับรู้ สัมพันธ์ หรือรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง ซึ่งเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นต้น

ปรากฏเป็นข้อความแรกของหนังสือว่า “มนุษย์นั้นเกิดมามีเสรีแต่เขาถูกพันธนาการอยู่ทุกหนแห่ง” ซึ่งนักวิชาการส่วนหนึ่งเห็นว่าเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตยในเวลาต่อมา”³

ประการที่สาม สิทธิมนุษยชน เป็นผลพวงจากสงครามโลกครั้งที่สอง ที่มีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การทำทารุณกรรม กักขังทรมาน และปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกันอย่างไร้ความปราณีเสมือนไม่ได้เป็นมนุษย์ด้วยกัน ภายหลังจากสงครามสิ้นสุดลง ประเทศฝ่ายชนะสงครามจึงก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศขึ้น เรียกว่าองค์การสหประชาชาติ และมีการทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน(The Universal Declaration of Human Rights ขึ้นในปี ค.ศ. 1948 เพื่อใช้เป็นมาตรฐานของประเทศสมาชิกสหประชาชาติ ในการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนทั่วโลก โดยประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติยอมรับหลักการสากลนี้ร่วมกัน รวมถึงการอนุวัติการปฏิญญาดังกล่าวมาเป็นกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ

ประการที่สี่ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมเป็นบ่อเกิดของสิทธิมนุษยชน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะระบอบประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมยึดถือหลักนิติธรรม ซึ่งเป็นหลักในการคุ้มครองคนส่วนน้อยให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายและจำกัดอำนาจคนส่วนใหญ่ให้ต้องประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้แน่ใจว่าได้เคารพในสิทธิของบุคคล หลายประเทศที่มีกระบวนการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองในระดับสูง ล้วนเป็นประเทศในระบอบประชาธิปไตยทั้งสิ้น และเป็นที่ยืนยันดีที่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยกับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนได้ควบคู่กันมาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา⁴

ประการที่ห้า สิทธิมนุษยชนตามหลักสากล จะเกี่ยวข้องกับสิทธิของมนุษย์ใน 5 ด้าน ดังนี้

1. **สิทธิพลเมือง(Civil right)** ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต ไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกทำร้ายหรือฆ่า สิทธิในความเสมอภาคทางกฎหมาย สิทธิที่จะได้รับสัญชาติ เป็นต้น
2. **สิทธิทางการเมือง(Political right)** ได้แก่ สิทธิในการมีส่วนร่วมกับรัฐในการดำเนินกิจการที่เป็นประโยชน์สาธารณะ เสรีภาพในการรวมกลุ่มเป็นพรรคการเมือง เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ สิทธิการเลือกตั้งอย่างเสรี เป็นต้น
3. **สิทธิทางเศรษฐกิจ (Economic right)** ได้แก่ สิทธิการมีงานทำ ได้รับค่าจ้างที่เหมาะสม สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ได้รับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นต้น
4. **สิทธิสังคม(Social right)** ได้แก่ สิทธิการได้รับหลักประกันด้านสุขภาพ สิทธิเสรีภาพในการประกอบกิจการประกอบอาชีพ สิทธิในการรับบริการสาธารณสุขแก่ผู้พิการผู้ทุพพลภาพ เป็นต้น
5. **สิทธิทางวัฒนธรรม (Cultural right)** ได้แก่ สิทธิในการเลือกนับถือศาสนา สิทธิในภูมิปัญญาท้องถิ่นสิทธิในการร่วมจัดสรรและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

ประเทศไทยได้ร่วมลงมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) และได้ร่วมลงนามและให้สัตยาบันสนธิสัญญาประกอบเป็นพันธกรณีที่ต้องยึดถือปฏิบัติจำนวน 7 ฉบับ คือ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ กติการะหว่าง

³ เสรีนิยมประชาธิปไตย ตอนที่ 3 จัง-จาส์ รุสโซ, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/537518>

⁴ สว่าง กันศรีเวียง, สิทธิมนุษยชนในกระแสโลกาภิวัตน์ จาก http://www.baanjomiyut.com/library/global_community/06_2.html

ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ⁵

นอกจากนี้ ไทยยังได้รับรองสิทธิมนุษยชนในกฎหมายภายในอย่างชัดเจนครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และสืบทอดต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยปรับบทบัญญัติให้สิทธิมนุษยชนมีผลบังคับใช้ได้ทันทีโดยไม่ต้องรอกฎหมายเฉพาะ

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 นั้น แม้จะมีเพียง 47 มาตรา แต่ก็ปรากฏบทบัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้ ในส่วนร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่อยู่ระหว่างการศึกษาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ นั้น ยังคงมีหลักการด้านสิทธิมนุษยชนไว้ ทั้งนี้ อาจมีประเด็นพิจารณาควรรวมสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) กับ ผู้ตรวจการแผ่นดินโดยการยกพระราชบัญญัติขึ้นใหม่⁶

สถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย⁷

นับตั้งแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมาสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศได้ให้การยอมรับว่า ประเทศไทยมีพัฒนาการในการพิทักษ์และส่งเสริมสิทธิมนุษยชนอย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติการออกกฎหมายรองรับมาตราที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ยังมีจำนวนน้อย ทั้งยังมีนโยบายและกฎหมายบางอย่างที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้สิทธิของประชาชนและชุมชนในประเทศ บางครั้งยังถูกคุกคามและละเมิดจากกลุ่มต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เช่น กระบวนการข้ามชาติเพื่อลักลอบค้ามนุษย์ โดยเฉพาะแรงงานเด็ก การละเมิดสิทธิชุมชนและสิทธิในการพัฒนา การแย่งชิงทรัพยากรท้องถิ่นและทำลายสิ่งแวดล้อม โดยบริษัทข้ามชาติที่ร่วมมือกับกลุ่มทุนในประเทศ ในปัจจุบันการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยยังปรากฏอยู่เสมอและมีแนวโน้มที่จะรุนแรงยิ่งขึ้น

สถานการณ์ด้านเด็กเยาวชนและครอบครัว

ทิศทางการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมส่งผลให้สถาบันครอบครัวไทยอ่อนแอลงทั้งด้านการพัฒนาศักยภาพบุคคลในครอบครัว การสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็ก รวมถึงการทำร้ายเด็กโดยบุคคลในครอบครัว ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น เด็กและเยาวชนติดยาเสพติด เด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ เด็กกำพร้า เด็ก

⁵ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน จาก

http://www.nhrc.or.th/2012/wb/th/contentpage.php?id=21&menu_id=2&groupID=2&subID=20

⁶ ข่าวสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม.กรณี

สถานองค์กร ลงวันที่ 30 มีนาคม 2558 จาก http://www.nhrc.or.th/2012/wb/th/news_detail.php?nid=3912&parent_id=1&type=highlight

⁷ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, สถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ในประเทศไทย จาก

<http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=32&chap=4&page=t32-4-infodetail08.html>

เร่ร่อน การใช้แรงงานเด็ก เด็กในธุรกิจบริการทางเพศ เด็กหนีภัย เด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นต้น

สถานการณ์ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะได้กำหนดให้มีการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมหลายประการ แต่ในทางปฏิบัติการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนก็ยังคงเป็นปัญหาอีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา กระบวนการลงโทษ การคุ้มครองเด็กและเยาวชนเมื่อตกเป็นผู้ต้องหา นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายและกฎระเบียบอีกเป็นจำนวนมาก ที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และกฎหมายที่รองรับสิทธิชุมชน⁸ ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังอยู่ในกระบวนการออกกฎหมาย

สถานการณ์ด้านนโยบายทางสังคม

ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะได้รับรอง และคุ้มครองมิให้มีการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มต่างๆ ที่มีความแตกต่างกัน และกำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมความเสมอภาคแก่ผู้ด้อยโอกาส เด็ก คนชรา คนพิการ รวมทั้งส่งเสริมความเสมอภาค ทางโอกาสระหว่างหญิงและชาย และคุ้มครองมิให้มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว การคุ้มครองผู้ใช้แรงงาน แต่ก็ยังมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอีกมาก เช่น ประเทศไทยยังเป็นทั้งประเทศต้นทาง ประเทศส่งผ่าน และประเทศปลายทางของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ โดยเหยื่อส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเด็ก รวมถึงคนไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และจากประเทศอื่นๆ ได้ถูกเอารัดเอาเปรียบด้านธุรกิจบริการทางเพศและการเอาเปรียบแรงงาน

นอกจากนี้ ทิศทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นการผลิตในระบบอุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดช่องว่างของการกระจายรายได้ ผู้ใช้แรงงานถูกเอาเปรียบ และไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีขบวนการรวมกลุ่มของสหภาพแรงงานต่างๆ เข้มแข็ง สภาพความปลอดภัยในการทำงานส่วนใหญ่ยังมีความเสี่ยงสูงและไร้หลักประกัน

สถานการณ์ด้านฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิทธิชุมชน

รัฐธรรมนูญได้รับรองสิทธิของชุมชนในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็งและมีอำนาจต่อรองในการพิทักษ์ปกป้องทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งพื้นที่ทำกิน และที่อยู่อาศัย ตลอดจนความสามารถในการจัดการชุมชนของตน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

อย่างไรก็ตาม รัฐและกลไกของรัฐ ยังขาดความรู้ และความเข้าใจ ถึงวิถีชีวิตของชาวบ้าน และการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างแท้จริง อีกทั้งยังนิยมใช้รัฐเป็นศูนย์กลางในการกำหนดนโยบาย และการดำเนินการ

⁸ สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, หนังสือถึงนายกรัฐมนตรี ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ ลงวันที่ 24 มีนาคม 2558 เรื่องความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง แผนการให้มีกฎหมายสิทธิชุมชน, จาก http://www.lrct.go.th/?wpfb_dl=1643

จึงยังไม่มีกรออกกฎหมาย เพื่อรับรองสิทธิชุมชนให้ชัดเจน อีกทั้งบางครั้ง ยังไม่ตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริม และเคารพสิทธิ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนา ทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งจากการดำเนินโครงการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น โครงการของเอกชน บริษัทข้ามชาติ หรือรัฐบาล

สำหรับสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนของไทยล่าสุด อังกฤษได้แถลงรายงานสิทธิมนุษยชนประจำปี 2557 (Annual Human Rights Report for 2014) เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2558 ระบุว่าไทยจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาสังคมเสรีเท่าเทียม และเจริญรุ่งเรือง จำเป็นต้องเปิดช่องให้มีการตรวจสอบและซักฟอกผู้มีอำนาจ มีพื้นที่ให้กับความคิดเห็นในทางตรงกันข้ามเกี่ยวกับระบบการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ และสิ่งที่ขาดไม่ได้ในกระบวนการนี้ คือ การให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม เสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุม ซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง หากปราศจากสิทธิเหล่านี้แล้ว ย่อมไม่สามารถทำให้รัฐบาลมีความรับผิดชอบได้เพียงพอ แนวคิดของหลักนิติธรรม(ความเข้าใจว่าอำนาจไม่ได้มีไว้ให้ใช้ตามใจชอบโดยไร้การควบคุม รัฐต้องสามารถตอบคำถามของประชาชนได้ และกระบวนการที่ชอบธรรมเป็นสิ่งจำเป็น) และเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นยังคงเป็นรากฐานของสังคมที่เจริญและเที่ยงธรรม รวมทั้งเศรษฐกิจฐานความรู้มูลค่าสูงในปัจจุบันอีกด้วย⁹

ในส่วนของสหรัฐอเมริกา ได้มีการเผยแพร่รายงานว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประจำปี 2557 เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2558 ซึ่งว่ายังมีการจำกัดเสรีภาพอย่างหนักในไทย ขณะที่การละเมิดสิทธิมนุษยชนยังเกิดขึ้นต่อเนื่องในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้¹⁰

อนึ่ง จากการประชุม Annual Meeting International Coordinating Committee of National Human Rights Institutions (ICC) และ SCA (Sub-Committee on Accreditation) เมื่อวันที่ 11 – 13 มีนาคม 2558 ณ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ นอกเหนือจากการประชุมตามวาระปกติ ได้มีการปรึกษากันในประเด็นเรื่องการจะพิจารณาถอดสถานะคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทยจากสถานะ A เป็น B ในเดือนตุลาคม 2558 หากประเทศไทยไม่มีการปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญในเรื่องการสรรหาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ต้องเป็นไปตามหลักการปารีส(Paris Principle) โดยจะต้องกำหนดให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการสรรหาด้วย¹¹

⁹ ไทยรัฐออนไลน์ 12 มี.ค. 2558 14:33, อังกฤษเสนอรายงานประจำปี 57 หนูนไทย ยึดหลักสิทธิมนุษยชน,

จาก <http://www.thairath.co.th/content/486465>

¹⁰ เดลินิวส์ออนไลน์ 26 มิถุนายน 2558, กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาออกรายงานแถลงการณ์สิทธิมนุษยชนประจำปี 2557 ดึงประเด็นรัฐประหารไทยเป็นหนึ่งในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงของภูมิภาคเอเชีย, จาก <http://www.dailynews.co.th/foreign/330874>

¹¹ ข่าวสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. กรณีสถานะองค์กร ลงวันที่ 30 มีนาคม 2558 จาก

http://www.nhrc.or.th/2012/wb/th/news_detail.php?nid=3912&parent_id=1&type=highlight

บทบาทของภาคเอกชนกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

ในท่ามกลางสถานการณ์สิทธิมนุษยชนอันหนักหน่วงของไทย¹² ในเวทีองค์การสากลทางด้านสิทธิมนุษยชนและสายตาประชาคมระหว่างประเทศ ภาคเอกชนต้องทบทวนบทบาทของตนในการมีส่วนร่วมกับภาครัฐและภาคประชาสังคมอย่างเต็มกำลัง เพื่อให้สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของไทยคลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้น ภาคเอกชนจำนวนหนึ่ง ได้แก่ กลุ่มบริษัท ปตท , บมจ.ปูนซิเมนต์ไทย, บมจ. ไทยเบฟเวอเรจ , บริษัทในกลุ่มเครือเบทาโกร, บมจ.ไทยยูเนี่ยน โฟรเซ่นโปรดักส์ เป็นต้น ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการนำหลักสิทธิมนุษยชนไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและสิ่งแวดล้อม โดยนำแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งเป็นการบริหารจัดการสมัยใหม่มาปรับใช้ในธุรกิจ

ภาคเอกชนที่เป็นองค์กรสมัยใหม่เหล่านี้มีความเชื่อว่าการพัฒนาในยุคต่อไปไม่ว่าจะเป็นประเทศใดก็ตาม ต้องตั้งอยู่บนรากฐานของ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” (*Sustainable Development*) ธุรกิจจะต้องตระหนักถึงการสร้างสมดุลระหว่าง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาอย่างยั่งยืน ไม่ใช่ทางเลือกสำหรับองค์กรว่าจะทำหรือไม่ทำ แต่เป็นวิถีปฏิบัติอันจำเป็น หรือ “Must Have Agenda” ที่ต้องวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม องค์กรที่ทำเรื่องนี้ไม่ได้สนใจเฉพาะเรื่องประเด็นความยั่งยืนของสังคมและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังสนใจในเรื่อง “การเติบโตทางธุรกิจ” อีกด้วย¹³

แม้ว่าการเติบโตและผลกำไรขององค์กรจะเป็นสิ่งสำคัญ แต่ขณะเดียวกัน ธุรกิจจำเป็นต้องมีเป้าหมายเชิงสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วย กิจกรรมทางเศรษฐกิจของธุรกิจต้องสามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน แต่ขณะเดียวกัน ก็ต้องไม่ส่งผลร้ายต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนรุ่นต่อไป และคำนึงถึงการกระจายผลประโยชน์แก่คนในสังคมอย่างเสมอภาคกัน และต้องมีส่วนส่งเสริมสภาวะความเป็นอยู่ที่ดีของคนในสังคม และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

การที่ภาคธุรกิจสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านการสร้างความเชื่อถือไว้ใจ ความเคารพซึ่งกันและกันและการมีส่วนร่วมได้มากเท่าใด ธุรกิจนั้นก็จะได้รับการยอมรับจากสังคม และจะสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น ผู้มีส่วนได้เสียเหล่านี้ คือ ผู้ที่สามารถสร้างผลกระทบโดยตรงต่อธุรกิจ หรือผู้ที่รับผลกระทบโดยตรงจากธุรกิจนั้น ซึ่งครอบคลุมไม่เพียงแต่ผู้ถือหุ้น แต่รวมถึงพนักงาน ลูกค้า คู่ค้าต่าง ๆ รวมถึงจนถึง ชุมชนที่อยู่แวดล้อมที่ตั้งของธุรกิจนั้นด้วย

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มอาจมีเป้าหมาย หรือความต้องการที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนสนใจผลตอบแทนจากสิ่งที่ลงทุนไปกับธุรกิจ พนักงานย่อมต้องการการทำงานที่ให้โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ผลตอบแทนที่เป็นธรรมและความมั่นคงในงาน ส่วนลูกค้าหรือผู้บริโภคต้องการได้สินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพ ในราคาที่เป็นธรรมและเหมาะสม ขณะที่ชุมชนไม่เพียงต้องการธุรกิจที่สร้างงานสร้างรายได้ให้ชุมชน ยังต้องการ

¹² ประชาไท Tue, 2015-06-02 21:56, ภาคประชาสังคมไทยชู 6 ประเด็นละเมิดสิทธิมนุษยชนเวทียูเอ็น, จาก <http://www.prachatai.com/journal/2015/06/59581>

¹³ ขนรดา อินทรีย์, สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, “พัฒนาอย่างยั่งยืน ย่อมมีกำไร” จาก <http://www.ftpi.or.th/2015/4556>

ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อชุมชน ไม่สร้างมลภาวะหรือก่อผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน แต่ละกลุ่มต่างมีความต้องการพื้นฐานร่วมกันในแง่ของความต้องการด้านการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม การเติบโตของธุรกิจ ความคู่ไปกับการเพิ่มโอกาสในการทำงานและการส่งเสริมการกระจายรายได้ รวมทั้งการสร้างความสะดวกและความเป็นธรรมทางสังคม ธุรกิจใดที่ละเมิดเป้าหมายเหล่านี้มักจะประสบปัญหาถูกต่อต้านจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นเหตุให้ไม่สามารถดำเนินกิจการได้อย่างราบรื่นและต่อเนื่อง ในทางตรงกันข้าม ธุรกิจที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามที่กล่าวไปข้างต้น และสามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรายกลุ่มอย่างเจาะจงได้ จะรักษาและเพิ่มพูนสัมพันธภาพอันดีระหว่างธุรกิจและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ ทำให้ธุรกิจนั้นไม่เพียงแต่บรรลุเป้าหมายของธุรกิจ แต่ยังช่วยให้ธุรกิจสามารถดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนได้¹⁴

ในฐานะที่ผู้เขียนเป็นผู้บริหารในกลุ่ม ปตท. จึงขอกล่าวถึงการดำเนินงานของกลุ่ม ปตท. ในด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของชุมชนและสิ่งแวดล้อมพอสังเขป เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพการดำเนินงานและผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนจับต้องได้ กลุ่ม ปตท. ได้ประกาศเจตนารมณ์ในการดำเนินนโยบายการดำเนินธุรกิจตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน¹⁵ โดยกำหนดกรอบการบริหารจัดการให้คำนึงถึงการรักษาความสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม หรือ 2E 1S (Economic, Environment and Social) รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายในการดำเนินงานเพื่อลดผลกระทบจากการดำเนินงานตลอดห่วงโซ่คุณค่าพร้อมๆ กับการเติบโตทางธุรกิจครอบคลุมมิติด้านสังคม สิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย โดยมีแผนงานและการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมใน 3 มิติ คือ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสิ่งแวดล้อมและมิติด้านสังคม ดังต่อไปนี้

การส่งเสริมชุมชนในมิติด้านเศรษฐกิจ

ด้านการบริหารห่วงโซ่อุปทาน

กลุ่ม ปตท. ให้ความสำคัญกับการบริหารห่วงโซ่อุปทานของกลุ่ม โดยกำหนดแนวทางการปฏิบัติอย่างยั่งยืนของผู้ค้า ให้ผู้ค้าปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครอบคลุมประเด็นด้านจริยธรรม การดำเนินธุรกิจ สิทธิมนุษยชน อาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม จัดทำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บังคับใช้กับผู้ค้าที่ทำสัญญากับ ปตท. ในวงเงินตั้งแต่ 2 ล้านบาท และ/หรือ งานที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังมีการสื่อสารทิศทางการดำเนินงานและความรู้ด้านนโยบายการจัดการตามแนวทางการปฏิบัติอย่างยั่งยืนของผู้ค้า นโยบายและทิศทางการดำเนินงานของ ปตท. และหน่วยธุรกิจ แนวทางการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน และแนวทางการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น งานสัมมนาผู้ค้า

¹⁴ การสร้างความยั่งยืนขององค์กรธุรกิจ, จาก <http://www.kriengsak.com/node/241>

¹⁵ สารจากประธานเจ้าหน้าที่บริหารและกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน), จาก <http://www.pttplc.com/th/Sustainability/Pages/Sustainability.aspx>

เว็บไซต์ ตลอดจนมีการจัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติอย่างยั่งยืนของผู้ค้า ปตท. เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสม เป็นต้น

ปตท. ได้ร่วมมือกับโรงกลั่นไทยออยล์ ในโครงการ Sriracha Terminal Synergy ลงทุนก่อสร้างท่อส่งน้ำมัน JP-8 จากโรงกลั่นไทยออยล์ไปจ่ายทางรถที่คลังชลบุรีเทอร์มินัลของ ปตท. และเพิ่มการใช้ประโยชน์จากถังเก็บ JP-8 เดิม สามารถลดต้นทุนในการขนส่งได้ถึง 16 ล้านบาท/ปี ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ประมาณ 1,400 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อปี และลดความเสี่ยงจากน้ำมันรั่วไหลอีกด้วย

การบริหารโครงการขนาดใหญ่

ในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ กลุ่ม ปตท. มีมาตรการควบคุมดูแลให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญหรือผลกระทบทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย โดยมีการประเมินผลกระทบและกำหนดเป็นมาตรการป้องกัน แก้ไข และมาตรการติดตามตรวจสอบ เพื่อควบคุมให้ผู้รับเหมาและพนักงานมีการปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงานตลอดจนมาตรการที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ในทุกโครงการซึ่งเข้าข่ายประเภทหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายกำหนด ให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการระเบียบปฏิบัติ ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ในโครงการต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผล กระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินโครงการซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมการวางแผนพัฒนาการจัดทำมาตรการป้องกันแก้ไข และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

โครงการขนาดใหญ่ทั้งหมดของ ปตท. จะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นแนวทางเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นได้ โดยจะนำความคิดเห็นและข้อห่วงกังวลที่ได้รับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาพิจารณาและจัดทำเป็นมาตรการป้องกันแก้ไข เพื่อลดข้อห่วงกังวลต่อผลกระทบและความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมของโครงการ นอกจากนี้ ยังจัดให้มีการวัดผลความรู้และความเข้าใจ รวมทั้ง วัดทัศนคติของชุมชนที่มีต่อโครงการด้วยแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนเกี่ยวกับโครงการต่อไป

กลุ่ม ปตท. หลีกเลี่ยงการดำเนินโครงการที่ทำให้เกิดการโยกย้ายถิ่นฐานของชุมชนอย่างถาวร ด้วยการออกแบบตำแหน่งและเส้นทางก่อสร้างที่หลีกเลี่ยงหรือกระทบการใช้ที่ดินและทรัพย์สินน้อยที่สุด และได้รับการยอมรับจากชุมชนมากที่สุด ผ่านขั้นตอนต่างๆ ทั้งการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการทำประชาพิจารณ์กรณีที่มีเหตุจำเป็นหรือไม่มีทางเลือกอื่นที่เหมาะสม จะให้ข้อมูลและทำความเข้าใจกับผู้ได้รับผลกระทบเพื่อให้เกิดการยอมรับ และมีการจ่ายค่าทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง และพื้นที่การเลี้ยงชีพ ตลอดจนการดูแลซ่อมแซมหากเกิดความเสียหายจากการก่อสร้างให้กลับคืนสู่สภาพใกล้เคียงกับของเดิมมากที่สุด และติดตามการปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน แก้ไข ตรวจสอบผลกระทบทางสังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ ให้ครบถ้วนตามที่ได้กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ ยังจัดทำคู่มือชุมชนสัมพันธ์ แสดงแนวทางการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์และการพัฒนาชุมชน นำไปใช้ในการวางแผนและดำเนินกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชน ให้การจัดการด้านชุมชนสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาโครงการเป็นไปในทิศทางและมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงวิเคราะห์ความสำคัญของชุมชน โดยใช้แผนที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียระบุกลุ่มเป้าหมายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดลำดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามระดับความต้องการและอิทธิพลต่อธุรกิจเพื่อจัดทำเป็นข้อมูลพื้นฐานชุมชน ซึ่งช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถลำดับการดำเนินงานและตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างเหมาะสม

ในการวัดผลการดำเนินงาน จะใช้เครื่องมือ Community Engagement Score (CES) เป็นตัวชี้วัดผลการมีส่วนร่วมสำหรับโครงการขนาดใหญ่ทุกโครงการ โดยตัวชี้วัดจะแตกต่างกันตามปัจจัยสำคัญของโครงการ ตัวชี้วัดสำคัญ คือ การสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรอบพื้นที่ปฏิบัติการผลการสำรวจที่ได้รับ จะนำมาพิจารณาในการทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงาน ในด้านชุมชนสัมพันธ์ ปตท. ใช้ดัชนีความพึงพอใจของชุมชนเป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย การประเมินการพัฒนาความเป็นอยู่และเศรษฐกิจชุมชน การดำเนินงานด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมชุมชน การดำเนินกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการสื่อความด้านกิจกรรมขององค์กร ในด้านการรับเรื่องร้องทุกข์กำหนดช่องทางการสื่อสารเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อร้องเรียนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชน รวมถึงการตอบสนองต่อข้อร้องเรียนเป็นระบบและมีประสิทธิภาพในทุกขั้นตอนของโครงการ ทั้งก่อนการเริ่มโครงการ ระหว่างโครงการและหลังเสร็จสิ้นโครงการ สำหรับโครงการขนาดใหญ่ การรับข้อร้องเรียนจะอยู่ในรูปแบบคณะกรรมการไตรภาคีประกอบด้วย ปตท. ตัวแทนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องและผู้แทนหน่วยงานราชการ

การวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ

ปตท. กำหนดเป้าหมาย ให้โครงการดำเนินงานตามแผนระยะเวลาที่กำหนด โดยประชาชนเห็นชอบกับการดำเนินโครงการ ในกรณีที่เกิดปัญหาจากความเสียหายในการก่อสร้างหรือได้รับข้อร้องเรียน โครงการฯ จะมีการติดตามภายใน 24 ชั่วโมง เพื่อเป็นการบรรเทาความรุนแรงของปัญหาให้สามารถควบคุมได้ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้รวดเร็วที่สุดพร้อมติดตามปัญหาให้แก้ไขให้เร็วที่สุด ในปี 2557 ปตท. ดำเนินโครงการใหญ่ 3 โครงการ ได้แก่ โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานนานาชาติบึงกาฬ จังหวัดนครสวรรค์ โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานนานาชาติ เส้นที่ 4 พื้นที่ระยอง-แก่งคอย และโครงการก่อสร้างท่าอากาศยานนานาชาติบึงกาฬ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งทั้ง 3 โครงการบรรลุเป้าหมายการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเสร็จเรียบร้อย ทั้ง 100% มีค่าคะแนน Consumer Effort Score (CES) เท่ากับ 3.57, 3.92 และ 4.48 คะแนนจาก 5 ซึ่งจัดว่าอยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก

ปตท. ได้พัฒนา PTT Eco-industrial Zone หรือ PTT WEcoZI (Wanarom Eco Zone Industry) บนพื้นที่ประมาณ 1,500 ไร่ ในนิคมอุตสาหกรรมเอเชียของปตท. เพื่อใช้ดำเนินงานอุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่มุ่งเน้นการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงให้เป็นต้นแบบของการอยู่ร่วมกันของโรงงาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังได้จัดทำโครงการ PTT Eco-forest เพื่อสร้างแนวป้องกันพื้นที่สีเขียวและ

กำแพงธรรมชาติ โดยปลูกป่าบริเวณอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2555 บนพื้นที่ประมาณ 91 ไร่ ปลูกต้นไม้เชิงนิเวศประมาณ 550,000 ต้น ลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การส่งเสริมชุมชนในมิติด้านสิ่งแวดล้อม

กลุ่ม ปตท. กำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม หรือ SSHE (Safety, Security, Healthy and Environment) เพื่อตอบสนองต่อกลยุทธ์ขององค์กร รวมทั้งนโยบายบริหารจัดการคุณภาพ หรือ QSHE Quality Safety Health and Environment) โดยกำหนดเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย 2 มุมมอง คือ Eco ซึ่งมุ่งลดรอยเท้านิเวศน์ตลอดวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ และ Efficiency เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินการให้บรรลุประสิทธิภาพการดำเนินงานติดอันดับชั้นนำของโลก โดยกำหนดตัวชี้วัดการบรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ในปี 2563 ควบคุมปริมาณการปลดปล่อยมลพิษทางอากาศ SO₂, NO_x และ VOCs และอัตราการเพิ่มการระบายมลพิษทางอากาศเป็นศูนย์ ทั้งนี้ ในพื้นที่ปฏิบัติการ/โรงงานที่ตั้งอยู่หรือใกล้เคียงกับเขตควบคุมมลพิษ ได้กำหนดมาตรการควบคุมการปล่อยทิ้งมลพิษทางอากาศเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนอย่างเข้มข้นด้วย

นอกจากนี้ ยังกำหนดเป้าหมายลดปริมาณของเสียอุตสาหกรรมที่กำจัดโดยวิธีการฝังกลบ ให้เป็นศูนย์ใน ปี 2563 เช่น โครงการบำบัดน้ำเสียที่ปนเปื้อนสาร Triethylene glycol (TEG) จากกระบวนการไปบำบัดที่ระบบบำบัดน้ำเสีย นำกากของเสียในระหว่างการซ่อมบำรุงรักษาตามวาระกลับมาใช้ใหม่ตามหลัก 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) แทนวิธีฝังกลบ เป็นต้น

การส่งเสริมชุมชนด้านพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ

กลุ่ม ปตท. มุ่งเน้นการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตามทิศทางกลยุทธ์สีเขียวภายใต้โครงการ Energy Efficiency (EE) กำหนดเป้าหมายลดความเข้มของการใช้พลังงานอย่างน้อยร้อยละ 1.9 ต่อปี เมื่อเทียบกับการใช้โดยทั่วไปในธุรกิจ หรือ BAU (Business-As-Usual) จนถึงปี 2560

การบริหารจัดการน้ำ

ปตท. กำหนดเป้าหมายการบริหารจัดการน้ำ ปี 2563 โดยลดปริมาณการใช้น้ำในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงและควบคุมปริมาณน้ำใช้ไม่ให้เป็นเพิ่มขึ้นในพื้นที่ที่มีปริมาณการใช้น้ำสูง จัดทำแผนกลยุทธ์บริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้วยหลัก 3Rs แผนการบริหารจัดการน้ำที่อย่างมีประสิทธิภาพ และผลักดันให้เกิดความร่วมมือและแบ่งปันแนวทางการบริหารจัดการน้ำที่เป็นเลิศภายในกลุ่ม รวมทั้งการติดตามและผลักดันโครงการการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐและเอกชนในเขตจังหวัดระยองและชลบุรี จัดตั้งคณะทำงานบริหารจัดการน้ำบริษัทในกลุ่ม ปตท. ติดตาม ประเมิน และรายงานสถานการณ์น้ำภาคตะวันออก (จังหวัดชลบุรี และระยอง) และเข้าไปมีส่วนร่วมในคณะทำงานการบริหารจัดการน้ำของภาคตะวันออกของจังหวัดระยอง ติดตาม ประเมิน วิเคราะห์สถานการณ์น้ำ กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบได้อย่างทันท่วงที โดยมีการติดตามเผื่อระวังปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำหลักที่เกี่ยวข้อง กำหนดมาตรการในการบริหารจัดการน้ำก่อนเกิดภัยแล้ง ระหว่างเกิดภัยแล้งและ

มาตรการบริหารจัดการน้ำเพื่อความยั่งยืน ตลอดจนการพิจารณาแหล่งน้ำทดแทน เพิ่มปริมาณกักเก็บน้ำเพื่อการผลิต เสริมสร้างความมั่นคงในสายการผลิตของกลุ่ม ปตท. ลดผลกระทบหากเกิดภาวะภัยแล้งหรือกรณีเกิดการขาดแคลนน้ำในพื้นที่รวมถึงการสร้างความสมบูรณ์ด้านทรัพยากรน้ำแก่ชุมชนใกล้เคียง

การพัฒนานวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กลุ่ม ปตท. มุ่งมั่นคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่สามารถย่อยสลายได้ หรือเชื้อเพลิงชีวภาพ เป็นต้น รวมถึงพัฒนาธุรกิจพลังงานทดแทน เพื่อเสริมความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศในระยะยาว และส่งเสริมประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลาง Bio-Hub ในภูมิภาค

การบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

กลุ่ม ปตท. ให้ความสำคัญกับการผนวกการพิจารณาผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพเข้าในกระบวนการของการตัดสินใจและการดำเนินธุรกิจตลอดสายโซ่อุปทาน เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงและลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณค่าทางชีวภาพที่มีความอ่อนไหวให้มากที่สุด จัดทำมาตรฐานการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและบริการของระบบนิเวศน์ ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดด้านความหลากหลายทางชีวภาพในระดับสากล เช่น IFC6 (International Finance Corporation Performance Standard 6) และ BBOP (Business and Biodiversity Offset Program)

นอกจากนี้ ยังทำการประเมินความเสี่ยงของพื้นที่ปฏิบัติการทั้งหมดของ กลุ่ม ปตท. ในประเทศทั้งหมด เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ในภาพรวมของกลุ่ม ปตท. ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์สภาพสิ่งแวดล้อม ลักษณะและประเภทของกิจกรรมขึ้นอยู่กับบริบท ขอบเขตและความรุนแรงของความเสี่ยงนั้นในแต่ละระยะของการดำเนินโครงการโดยโครงการที่มีความเสี่ยงระดับสูงจำเป็นต้องมีการพัฒนาแผนการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อ พืชพรรณ สัตว์ป่า และสิ่งแวดล้อม และกำหนดให้ทุกโครงการที่ดำเนินการโดย ปตท. มีการประเมินผลกระทบความหลากหลายทางชีวภาพ และจัดทำมาตรการบรรเทาผลกระทบและกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ เพื่อชดเชยและสร้างความสมดุลต่อความหลากหลายทางชีวภาพที่อาจสูญเสียไป

ในส่วนของชุมชน ให้การสนับสนุนชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เสนอข้อเสนอแนะ ข้อกังวล หรือมาตรการป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้กับองค์กรผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผ่านแบบสอบถามในช่วงการจัดทำการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และใช้มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือเพื่อควบคุมตรวจสอบการดำเนินงาน ป้องกันและบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการที่เหมาะสมต่อสภาพพื้นที่และลักษณะของโครงการที่จะพัฒนาขึ้น เช่น จำกัดพื้นที่แผ้วถางให้น้อยที่สุด การฟื้นฟูสภาพพื้นที่ให้เป็นป่าสมบูรณ์ดั้งเดิม การเลือกใช้เส้นทางคมนาคมที่ก่อให้เกิดการรบกวนสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด การประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญด้านสัตว์ป่าในกรณีที่ต้องช่วยเหลือสัตว์ป่าออกจากพื้นที่โครงการ เป็นต้น รวมถึง มีการชี้แจงมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและรับฟังความ

คิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามแนวทางของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

ปตท. สร้างเครือข่ายองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการแบ่งปันข้อมูลและการบริหารจัดการด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้กับบุคคลภายนอก เช่น ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ สถาบันศึกษา และองค์กรเอกชน เป็นต้น โดยร่วมมือกับโครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย เพื่อพัฒนาแผนงานที่เกี่ยวข้องและบูรณาการการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

การปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล

ปตท. ได้เข้าร่วมเป็นภาคีของข้อตกลงโลกแห่งสหประชาชาติ UNGC (United Nations Global Compact) ที่ครอบคลุมในด้านสิทธิมนุษยชน มาตรฐานแรงงาน สิ่งแวดล้อม การต่อต้านการทุจริต ตลอดจนส่งเสริมให้บริษัทในกลุ่ม ปตท. มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีความโปร่งใส และมีความรับผิดชอบต่อประเทศที่กลุ่ม ปตท. ประกอบกิจการอยู่ ด้วยการสนับสนุนหลักการของ EITI (Extractive Industries Transparency Initiative)

นอกจากนี้ กลุ่มปตท. ยึดปฏิบัติตามหลักการด้านสิทธิมนุษยชนที่ระบุไว้ในกฎหมายและที่เป็นมาตรฐานในระดับสากล เช่น UNUDHR (United Nations Universal Declaration of Human Rights) และ Ruggie Framework (UN Framework and Guiding Principles on Business and Human Right) อีกทั้งได้เข้าร่วมเป็นภาคีของ UNGC (United Nations Global Compact) พร้อมทั้งผลักดันให้บริษัทในกลุ่มประยุกต์ใช้ข้อตกลงดังกล่าวเช่นกัน โดยให้มีการกำหนดประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน เป็นหนึ่งในองค์ประกอบของกรอบการบริหารจัดการความยั่งยืนกลุ่ม ปตท. รวมถึงจัดทำแนวทางปฏิบัติที่ดี จัดอบรมเพื่อเสริมสร้างความตระหนักและความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชนแก่พนักงาน ตลอดจนจัดให้มีการรับเรื่องร้องเรียน ทั้งที่เกี่ยวข้องกับด้านสิทธิมนุษยชนและด้านอื่นๆ ผ่านคณะกรรมการกิจการสัมพันธ์ ปตท. และระบบข้อร้องเรียนแรงงานสัมพันธ์

- กำหนดมาตรการด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนไว้อย่างชัดเจนในนโยบาย QSHE กลุ่ม ปตท. และรายละเอียดผ่านหลักการปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนซึ่งครอบคลุม การปกป้องชีวิต ทรัพย์สิน ข้อมูลขององค์กร กำหนดมาตรการควบคุมและป้องกันที่เข้มงวด ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อีกทั้ง มีการสื่อความด้านสิทธิมนุษยชน โดยได้อ้างอิงตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และจัดให้มีหลักสูตรอบรมเพิ่มเติม สำหรับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตามโครงการ “คุณ_เข้ม_แข็ง” เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทราบถึงสิทธิในหน้าที่และไม่ให้เกิดการก้าวล่วงในสิทธิของบุคคล

การส่งเสริมชุมชนในมิติด้านสังคม

การจัดสรรงบประมาณเพื่อกิจการสังคม

ปตท. จัดการลงทุนเพื่อสังคมและชุมชนให้สอดคล้องกับกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ งบประมาณขององค์กรและความต้องการของชุมชน โดยมีการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน เพื่อการกำหนดเป้าหมายที่

ชัดเจนและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชนตามคู่มือดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ และการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เข้าใจความต้องการของชุมชนที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ โดยคำนึงถึงบริบทของชุมชนที่แตกต่างกัน โครงการที่สำเร็จในอดีต ความต้องการของชุมชน ความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการดำเนินกิจกรรม ด้านสังคม ศักยภาพของชุมชนและองค์กรเอง รวมถึงเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนในทุกขั้นตอน ในปี 2557 กลุ่ม ปตท. ได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม 1,830 ล้านบาท เพื่อการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมผ่าน 3 แนวทางหลัก ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาสังคมและชุมชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

การส่งเสริมชุมชนด้านการศึกษาและวิถีชีวิตชุมชน

กลุ่ม ปตท. มุ่งพัฒนาการศึกษาของเยาวชน โดยสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่นักเรียนและนักศึกษา เพื่อสร้างเยาวชนที่มีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และพลังงาน และพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทาง เช่น บุคลากรทางการแพทย์ ให้แก่ชุมชนเพื่อพัฒนาสังคมให้มีสุขภาพที่แข็งแรง สร้างโอกาสทางการศึกษาเพื่อพัฒนา ศักยภาพของเยาวชน ให้มีพื้นฐานการศึกษาที่ดีในหลากหลาย รูปแบบอย่างต่อเนื่อง เช่น การสนับสนุนทุนการศึกษาและทุนเพื่อการพัฒนาโรงเรียน โครงการนิทรรศการสัญจร ให้ความรู้ด้านปิโตรเลียม พลังงาน และอุตสาหกรรม ค่ายเยาวชนปิโตรแคมป์สู่แชมป์ปิโตร เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านอุตสาหกรรมปิโตรเคมีให้กับเยาวชน โครงการประกวดสิ่งประดิษฐ์ ปตท. (PTT Youth Camp) เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังจัดตั้งสถาบันวิทย์สิริเมธี ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้โดยผสมผสานการวิจัยเชิงทฤษฎีร่วมกับการประยุกต์ใช้ที่ตอบโจทย์อุตสาหกรรม และโรงเรียนกำเนิดวิทย์ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เน้นด้านวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมุ่งการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา สนับสนุนการสร้างนักวิจัยนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต

กลุ่ม ปตท. ให้การสนับสนุนการดำรงชีวิตตามวิถีพอเพียง และพัฒนาให้ชุมชนเป็นเมืองที่น่าอยู่ ผ่านการยกระดับชีวิตให้คนในชุมชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยให้แก่ชุมชน โดยพัฒนาศูนย์เรียนรู้วิถีพอเพียงให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแพร่องค์ความรู้ ตลอดจนส่งเสริมให้ชุมชนพึ่งพาตนเองด้านพลังงาน โดยร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาพลังงานทดแทนที่ใช้งานได้จริงตามความเหมาะสมของทรัพยากรท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในพื้นที่สาธารณะ เปิดให้บริการคลินิกปันน้ำใจในสถานประกอบการ กลุ่มปตท. ให้ชุมชนและพนักงานของกลุ่ม ปตท. เข้ารับบริการตรวจรักษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ออกให้บริการตรวจและรักษาสุขภาพเบื้องต้นแก่ชุมชนในพื้นที่ต่างๆ

นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการดำเนินงานเพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับชุมชน โดยจัดทีมงานออกตรวจสอบถังก๊าซหุงต้มในครัวเรือน รวมถึงให้ความรู้เรื่องการใช้ก๊าซหุงต้มอย่างปลอดภัย และเทคนิคการดับเพลิงเบื้องต้นให้กับชุมชน, ส่งเสริมการคมนาคมอย่างปลอดภัย โดยร่วมมือกับกรมขนส่งทางบกในการจัดโครงการขับขี่ปลอดภัย รักวินัยจราจร เพื่ออบรมความรู้ด้านการดูแลรักษายานพาหนะและการขับขี่อย่างปลอดภัย

การส่งเสริมชุมชนด้านการตระหนักรู้ทรัพยากรธรรมชาติ

กลุ่ม ปตท. มุ่งเสริมสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม(Green People/Public Awareness) เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจในวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ดำเนินโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 1 ล้านไร่ เนื่องในโอกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 ในปี 2542 และติดตามความก้าวหน้าของโครงการจนถึงปัจจุบัน ในปี 2555 ปตท. ได้จัดตั้งสถาบันปลูกป่าเพื่อสนองต่อองค์ความรู้ การปลูกและดูแลรักษาป่าและร่วมมือกับชุมชนติดตามดูแลพื้นที่ป่าในโครงการอย่างต่อเนื่อง เช่น พื้นที่ปลูกป่า ตำบลป่ายุบใน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดระยอง ได้รับการขึ้นทะเบียนโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานประเทศไทย (T-VER) สาขาป่าไม้ เป็นลำดับที่ 1 ของประเทศ ในปี 2557

นอกจากนี้ ยังร่วมมือกับองค์กรภายนอก องค์กรพัฒนาเอกชน นักอนุรักษ์ สื่อมวลชน และนักวิชาการ จัดตั้งสถาบันลูกโลกสีเขียวในปี 2553 เพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้ ผ่านการจัดเวทีเครือข่ายลูกโลกสีเขียว เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกมาร่วมกันแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ประสบการณ์ ตลอดจนปรึกษาหารือประเด็นปัญหาในพื้นที่ท้องถิ่นต่างๆ เพื่อหาทางออกร่วมกันและก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

ในด้านการสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรชีวภาพ ได้ร่วมกับสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ภายใต้โครงการพัฒนาองค์ความรู้และการศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย นำองค์ความรู้จากผลงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพไปถ่ายทอดและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เป้าหมาย และร่วมกับชุมชนท้องถิ่นพัฒนาองค์ความรู้ เช่น การใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ผ่านโครงการ “การประกวดการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ตลอดจนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิง นิเวศของท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนจากการอนุรักษ์ระบบนิเวศ

การสร้างค่านิยม วัฒนธรรมองค์กรในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน

กลุ่ม ปตท. ตระหนักและให้ความสำคัญกับทุนมนุษย์ โดยส่งเสริมให้พนักงานมีความรู้และศักยภาพสูง เนื่องจากเป็นปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมสังคมแห่งการเรียนรู้ การสร้างภาวะผู้นำ และการพัฒนาพนักงานทุกระดับให้เป็นคนดี คนเก่ง มีพฤติกรรมในการทำงานอย่างมืออาชีพ มีความพร้อมในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ภายใต้หลักการ 3 ประการ คือ ห่วงใย แบ่งปัน และใส่ใจต่อพนักงาน (Care, Share, and Respect) ซึ่งช่วยผลักดันการดำเนินธุรกิจ ตามวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ตั้งเป้าหมายไว้

นอกจากด้านความรู้ความเชี่ยวชาญในงานที่ได้รับผิดชอบแล้ว กลุ่ม ปตท. ยังมีการสื่อสารแก่พนักงานทั้งภายในบริษัทและภายในกลุ่ม เพื่อให้เข้าใจแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนว่าเป็นสิ่งที่ต้องทำ เป็นค่านิยมองค์กร และสร้างแรงบันดาลใจในการนำไปปฏิบัติให้กลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กรในกระบวนการทำงานทุกขั้นตอนสืบทอดต่อกันไปทุกรุ่นอย่างไม่ขาดสาย เพื่อให้บรรลุความสำเร็จด้านความยั่งยืนร่วมกัน สามารถช่วย กลุ่ม ปตท. ดูแลสังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อม ไปพร้อมกับการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมจิตอาสาภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกให้พนักงานดูแลสังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อม รวมถึงปลูกฝังการมีจิตอาสาในการดำเนินชีวิตประจำวัน สนับสนุนให้พนักงานร่วมสละเวลาบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะ ผ่านชมรม

พลังไทยใจอาสา หรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้พนักงานชิม ชั๊ปและแสดงออกถึงวัฒนธรรมการเป็นองค์กรที่ดีและความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องดูแลรับผิดชอบชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในปี 2557 พนักงาน กลุ่ม ปตท. ได้เข้าร่วมบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม คิดเป็นชั่วโมงรวมถึง 25,628 ชั่วโมง

เป็นที่น่ายินดีที่การดำเนินการของภาคเอกชนตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ต่างก็มีตัวเลขที่ยืนยันผลประกอบการที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่าง บริษัทในประเทศซึ่งกำลังประสบกับภาวะเศรษฐกิจขาลงของโลก เช่น IKEA บริษัทสวีเดนผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์ยักษ์ใหญ่ของโลก ซึ่งดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้รายงานผลการดำเนินงานเมื่อต้นปี 2014 ว่ามีกำไรสุทธิที่มีมากถึง 3.3 พันล้านยูโร และยอดขายที่เพิ่มขึ้น 5.9 % ซึ่งคิดเป็นรายได้ถึง 28.7 พันล้านยูโร โดยทีมผู้บริหารของ IKEA ได้ประกาศจะเดินหน้าผลักดันเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป โดยเชื่อว่าจะนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าของคนในโลกใบนี้¹⁶

---

¹⁶ ชนรดา อินทรีย์, อ่างแล้ว

สรุป

ในท่ามกลางระบบเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนเสรีในกระแสโลกาภิวัตน์ ประเด็นสิทธิมนุษยชน ได้ทวีความรุนแรงและแพร่กระจายไปทั่วโลกเป็นผลให้ภาพความขัดแย้งระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการดำรงสิทธิของมนุษย์ในทางสังคมปรากฏอย่างคึกคักทุกวันบนโลกออนไลน์ ประเด็นปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน จึงไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป ทุกภาคส่วนซึ่งรวมถึงภาคเอกชนด้วย ต้องทบทวนบทบาทปรับเปลี่ยนกรอบความคิดของตนเองเพื่อร่วมกันแก้ไข ลดและขจัดความขัดแย้งดังกล่าว การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนจึงเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องทำ ไม่ใช่เรื่องที่ควรจะทำอีกต่อไป ดังนั้นการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จไม่ใช่เพียงเป้าหมายทางกำไรเป็นตัวเงิน แต่ต้องมีความใส่ใจ ความมุ่งมั่นในความรับผิดชอบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ตามหลักสิทธิมนุษยชนและแนวทางพัฒนาอย่างยั่งยืนอีกด้วย นอกจากนี้ ภาคเอกชนต้องสร้างค่านิยมหรือวัฒนธรรมรับผิดชอบต่อสังคมแก่บุคลากร เพื่อร่วมกันส่งเสริมสิทธิของชุมชนและสังคม และทำให้เกิดสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับหน้าที่ความรับผิดชอบต่อชุมชนสังคมที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ เพื่อการบรรลุเป้าหมายสูงสุดคือความสุขในการอยู่ร่วมกันในสังคมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคมได้อย่างยั่งยืนในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์อันเชี่ยวกราก